

Traducerea s-a făcut după originalul în limba greacă:

Π.Μ. Σωτήρχος

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΟΔΟΠΙΟΡΙΑ

Panagiotis M. Sotirhos

Călătorie ortodoxă

**Cum începe și cum se sfârșește
aceasta în sânul Bisericii**

© Editura Egumenița pentru prezenta ediție

Traducere din limba greacă:
Cristian Spătărelu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SOTIRHOS, PANAGIOTIS M.

Călătorie ortodoxă : (Cum începe și cum se sfârșește aceasta
în sânul Bisericii) / P.M. Sotirhos ; trad. din lb. greacă: Cristian
Spătărelu. - Galați :
Egumenița, 2018
ISBN 978-606-550-331-1

I. Spătărelu, Cristian (trad.)

EDITURA EGUMENIȚA
2018

rugăm din tot sufletul și cât de mult putem. Măinile pot să lucreze și inima și mintea noastră să se roage la Dumnezeu. Orice am face mintea noastră să fie îndreptată spre Cel Preaînalt.

- Și ce altceva ar fi folositor să menționăm, părinte?

- Trebuie să avem îndeosebi conștiința că vorbim direct cu Dumnezeu cel Atotcunoscător și Atotputernic și se cuvine să fim cu totul sinceri și cinstiți cu El. În al doilea rând să le uităm pe toate în ceasul rugăciunii, lumea întreagă, și să fim atenți doar la cele ce spunem și la fiecare cuvânt care iese din inima noastră. Acolo să avem atenția noastră și să conștientizăm că vorbim cu Dumnezeu. Iar în al treilea rând să punem în rugăciune, pe cât se poate, râvna, dorirea și lacrimile noastre, și multă voință, pentru a ne izbăvi de păcate și a merge mai aproape de Dumnezeu. Să-L simțim pe Domnul ca pe cea mai iubită persoană din viața noastră, mai presus de toți și de toate. Aș avea și altele să-ți spun, dar cartea a fost scrisă deja. Altă dată, când vei scrie o carte nouă, să menționezi pe larg această temă, fiindcă rugăciunea adevărată și fierbinte este jumătate de pocăință.

Cu acest adevăr despre jumătatea de pocăință închei aceste rânduri din epilog, și sunt sigur că cealaltă jumătate de pocăință o va da Dumnezeu celui ce se roagă din inimă. Îi urez asta bunului cititor, întrucât această rugăciune și această pocăință sunt începutul drumului cucernic al mântuirii și poarta veșniciei. Să purcedem deci, și Dumnezeu să ne ajute pe toți. Amin.

CUPRINS

Prolog.....	6
Cum începe și cum decurge adevărata călătorie ortodoxă.....	11
Întristarea dojenitoare a lui Hristos.....	19
Calea treimică a sfinților	24
Care sunt armele noastre	31
Sinaxarul Sfântului Nicodim Aghioritul	37
Pe care Hristos Îl căutăm?.....	55
„Această rugăciune s-o rostești!”	59
Rugăciunea a cincea.....	61
Plata smeritei cugetări.....	66
Aceștia numele lui Hristos războiesc	71
„Sculați-vă să mergem”	77
Cele trei „iată” care ne așteaptă	81
Doar în Biserică	86
Sunt sfinții severi?	91
Bătrânii și fericirea în dar.....	97
De ce n-am mers în Sfântul Munte... ..	103
„Bucură-te, cea plină de har!”	109
Sfintele parastase sunt de folos sau vatămă?	130
„Dumnezeu ne așteaptă pe toți întru libertate”	137
„Hristos din ceruri...”	142
„Aceasta este, fiule, mântuirea...”	164
Toți suntem chemați la cina lui Dumnezeu	169
Paștile, Învierea, Strălucirea	175
Mărturisitor și fără limbă.....	180
„Așa va veni Iisus”	184
Cei doi sfinți zăvorâți: Varsanufie cel Mare și Ioan Profetul.....	189
Cum să ieșim din întuneric.....	204
Maica Domnului, modelul cel mai bun de tăcere.....	214
Cum să ne pocăim, părinte?	220
Singura crimă îngăduită.....	227
Epilog.....	233

preguste bucuria veșniciei, astfel încât bucuriile lumii acesteia să semene cu niște gunoaie și pleve. De aceea cultul dumnezeiesc oferă această posibilitate sufletului omenesc, să se apropie de Dumnezeu și prin Tainele sale să se îndumnezeiască, să se lumineze, să simtă mila Lui, și atunci va voi să devină și el templu al Preaînaltului Dumnezeu Treimic. Cei ce se îndoiesc să încerce, să se străduiască a cunoaște cum începe și cum decurge călătoria ortodoxă în sânul Bisericii. De aceea Sfântul Grigorie Teologul ne îndeamnă: „De la Dumnezeu să începem și în Dumnezeu să sfârșim”. Acesta este canonul cuprinzător al vieții credinciosului și pe acesta îl păzește cel ce caută adevărata viață întru Hristos, care conține toate cele trei triade mântuitoare pe care le-am menționat. Doar că această strădanie are nevoie de seriozitate, răbdare și stăruință. În felul acesta suntem feriți de orice amăgire și abatere și se fac *toate și întru toți Hristos* (Coloseni 3, 11).

ÎNTRISTAREA DOJENITOARE A LUI HRISTOS (CE I-AM RĂSPUNDE FIECARE DIN NOI?)

Cel ce iubește suferă, dar nu se vaită. Orice s-ar întâmpla. Se sfâșie inima în el și le rabdă pe toate de dragul iubirii. De acolo începe și jertfa. Iar iubire fără jertfire de sine nu există. Nu este adevărată. Este ca milostenia cea fără de osteneală a bogatului și nu ca cei doi bănuți ai văduvei. Pentru că a răbda din iubire înseamnă să-ți jertfești propria ta bucurie. Așa cum se jertfește mama pentru copilul ei. Și atunci iubirea redevine bucurie și se înmulțește „de treizeci, de șaizeci, de o sută de ori” față de talantul primei iubiri, care este darul lui Dumnezeu dat tuturor sufletelor în ceasul când se nasc în lumea aceasta.

Acest adevăr nu trebuie trecut prin laboratorul rațiunii, care știe să facă doar adunări și scăderi și preferă mai mult împărțirea decât înmulțirea. Doar păcatul știe să-l înmulțească. Banii, desfătărilor, slava lumească. De aceea adevărul iubirii doar prin inimă trebuie să-l vedem, să-l simțim, să-l trăim. Lasă rațiunea, care-ți spune că în felul acesta, prin iubire, poți fi înlăturat, înșelat, exploatat. Acestea sunt viclenii ticăloase și provin de la cel rău... Vrea să ne împiedice de la fericirea negrăită a iubirii, de la lumina neînserată a libertății, care este dată și ea tot de iubire, și oricum diavolul cel urător al binelui vrea să ne împiedice de la a fi îmbrățișați de

Dumnezeu. Căci cel ce iubește, mai mult sau mai puțin, simte îndată peste el mâna lui Dumnezeu, care-l mângâie cu blândețe...

Dar de ce am pus ca titlu al acestor rânduri „Întristarea dojenitoare a lui Hristos”? Trebuie să explic că acest titlu mi-a fost inspirat de o frază a Sfântului Ioan Gură de Aur, care spune:

„La a Doua Venire ne vor privi acei ochi prea-dulci, plini de iubire, blândețe și duioșie negrăite, ne vor privi cu tristețe dojenitoare și atunci nu vom ști unde să mergem să ne ascundem”.

O privire pe care niciunul din noi n-o va putea suporta, și care ne va zdrobi și ne va răni cumplit. Va fi ca o rană nevindecată și poate că acesta este iadul, care nu se sfârșește, focul ce ne va pârloli încontinuu și fără întrerupere. Sentimentele de vinovăție și amărăciunea nesuferită pentru fericirea pe care am pierdut-o... Așadar nu e vorba de dojana acestor lumi trecătoare, ci de întristarea lui Hristos, Care îi va vedea pe păcătoși pierzându-se departe de El, după alegerea pe care o fac astăzi, și trăind nefericirea nesfârșită în „întunericul cel de afară”, adică departe de prezența lui Dumnezeu, care este Raiul veșnic. Atunci...

Privirea plină de tristețe dojenitoare a lui Hristos nu este precum tristețile noastre. Noi ne întristăm de obicei pentru sinele nostru nesătul, pentru că cineva ne-a nedreptățit sau ne-a uitat sau n-a făcut ceea ce doream noi. Ne întristăm atunci când nu suntem cinstiți, când nu ni se fac daruri, când nu ni se aduc binefaceri. Ne întristăm din egoism și

plăcere de sine. Din mândrie și iubire de plăceri trupești. Însă tristețea lui Hristos este opusul. Acesta se întristează pentru noi, care ne aflăm în nefericire și n-am primit darurile Lui și fericirea veșnică, pe care Dumnezeu a pregătit-o celor ce-L iubesc pe El (I Corinteni 2, 9). Regretă, se întristează, suferă pentru nefericirea noastră... Vă puteți închipui asta? Hristos se întristează că nu suntem fericiți, că n-am mers alături de El să ne dăruiască bucuria veșnică!...

Ce să facem deci? Ce să-i spunem lui Hristos celui întristat pentru nefericirea noastră sufletească, duhovnicească și materială? Întrucât, dacă Sfântul Ioan Gură de Aur îmi îngăduie să spun, Hristos nu are privirea întristată doar la a Doua Venire, ci și acum are privirea mereu îndreptată spre noi, deși este blândă și liniștită în icoanele bizantine pe care le vedem în biserici. Este întristat și acum că nu mergem lângă El, ci Îl evităm plini de „pretexte pentru păcat”... Este întristat pentru că nu valorificăm jertfa Lui și nu ne împărtășim cu Cinstitele Sale Daruri, care sunt capabile și să ne curățească, și să ne mântuiască, și să ne dăruiască de acum marea fericire a iubirii. Măcar să facem primii pași, măcar să stărnim primele valuri care vor învolbura marea amorțită a inimii. Sămânța iubirii există în toate sufletele. Noi suntem nepăsători pentru răsarirea și înflorirea ei. Trebuie însă să acceptăm harul Cinstitelor Daruri, mila Bisericii Lui „întru libertate”, și nu silit...

Întristarea dojenitoare a lui Hristos, această privire tristă cutremurătoare, care ne îmbrățișează pe

toți, ne poate conduce încă de acum la mântuire și înviere, dacă o avem mereu în fața noastră, ca pe o călăuză. Nu ca să ne temem de pedeapsă și iad, ci ca să învățăm să iubim și niciodată să nu ne despărțim de izvorul adevăratei iubiri, care este Hristos. Căci altă cale spre adevărata pocăință nu există în afară de iubirea Domnului. Doar privirea lui Hristos s-o avem în minte. Doar atunci pocăința noastră poate începe să înflorească și să rodească, dacă ne uităm cu atenție la această privire a Domnului și doar atunci când vom vărsa măcar o lacrimă pentru întristarea pe care I-o provocăm. Atunci vom începe să învățăm tainele iubirii care strălucesc în ochii lui Hristos...

Întristarea dojenitoare a lui Hristos provine din faptul că nu ne pocăim, nu întindem mâinile să-L îmbrățișăm. Căci aceasta este pocăința: să chemăm ajutorul Lui și să declarăm cu smerenie neputința noastră. Acest mic semn îl cere, această primă mișcare din partea noastră, faptele Lui libere, pentru a alerga fulgerător lângă noi și a ne smulge din râul de foc, care caută să ne înghită. Chiar și doar o privire de-a noastră către chipul îndurerat al lui Hristos ne poate mântui, dacă această privire cheamă harul Său cu zdrobire a inimii. Câți n-au început întoarcerea lor la Dumnezeu cu o astfel de privire! Să ne amintim de cazul Apostolului Petru, care rostea cuvinte mari și avea entuziasm fierbinte. L-a trădat pe Iisus chiar în noaptea aceea, puțin după trădarea lui Iuda, prin cele trei lepădări, chiar dacă era cel dintâi între apostoli. Iar atunci privirea lui Hristos a săvârșit minunea și lepădătorul Petru

s-a mântuit. În clipa în care Petru s-a lepădat a treia oară de Hristos, pe când se afla lângă El și „a cântat cocoșul”. Evanghelistul spune: *Și întorcându-Se, Domnul a privit spre Petru; și Petru și-a adus aminte de cuvântul Domnului, cum îi zisese că: Mai înainte de a cânta cocoșul astăzi, tu te vei lepăda de Mine de trei ori. Și ieșind afară, Petru a plâns cu amar* (Luca 22, 61-62).

Să ieșim și noi afară din zădărnicia noastră cotidiană și să plângem cu amar sub privirea blândă a lui Hristos. Această strădanie este cel mai important, primul pas pe drumul iubirii și mântuirii.

CALEA TREIMICĂ A SFINȚILOR (TAINA RELĂȚIEI DINTRE DUMNEZEU ȘI OM, NESOCOTIREA LUMII, IUBIREA NESFÂRȘITĂ)

Adevărul lui Dumnezeu se exprimă mereu în chip treimic, fie că înțelegem asta, fie că nu, ca reflec-tare a Sfintei Treimi, pe când adevărul lumii acesteia este unidimensional și de aceea incomplet, insuficient, fiind mereu slab și depășit, și se preschimbă. Auzim de schimbări, transformări și modernizări, ca și când adevărul ar fi ceva ca o modă, ceva pro-vizoriu și trecător și nu permanent și neschimbat. De exemplu așa-zisele evoluții și cuceriri științifice, unde cele noi le desființează pe cele vechi, dovedind că adevărul mai vechi n-a fost adevăr, ci o acceptare convențională și unidimensională a adevărului, care a fost desființată de cea nouă, precum idolii antici, care nu aveau putere și suflet, ci erau simboluri trecă-toare și convenționale ale insuficienței duhovnicești a oamenilor. Însă sfinții n-au urmat calea înțelepciunii lumești și a adevărului stricacios al rațiunii pămân-tești. Au văzut și au ales, au crezut și au îmbrățișat existențial adevărul treimic al Dumnezeuului nostru în Treime, și prin acesta au biruit zădărnicia lumii și moartea celor trecătoare și stricătioase, intrând în veșnicia dăruită de Multmilostivul Dumnezeu *celor ce-L iubesc pe El* (Iacov 1, 12).

Cum s-a întâmplat și cum se întâmplă această de trei ori fericită biruință a sfinților, *care prin credință au*

biruit împărații, au făcut dreptate, au dobândit făgăduin-tele, au astupat gurile leilor, au stins puterea focului, au scăpat de ascuțișul sabiei, s-au împuternicit, din slabi ce erau s-au făcut tari în război, au întors taberele vrăjmași-lor pe fugă (Evrei 11, 33-34) și multe altele au făcut și au pățimit, spune Apostolul Pavel, și multe minuni au săvârșit cu harul lui Dumnezeu, și de care lumea întreagă nu era vrednică. Ce au făcut așadar acești nenumărați sfinți ai lui Dumnezeu, care s-au bizuit pe credința și doar pe credința lui Hristos și nu pe rațiunea și pe puterile lumii acesteia, și au ajuns pe culmea sfințeniei, unde începe îndumnezeirea după har? Iată ce trebuie să vedem, să învățăm, să făp-tuim pe cât se poate, pentru a fi ajutați de adevă-rul treimic și tridimensional al lui Dumnezeu, care îl eliberează și mântuiește pe om, după cum Însuși Hristos ne încredințează: *Veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi* (Ioan 8, 32). Iar acest adevăr nu este vreo dobândire intelectuală sau idee teore-tică, precum cele pe care le dețin matematicienii și alți specialiști și filozofi vorbăreți.

Adevărul este unul și unic și acest adevăr este Însuși Hristos, după cum chiar El ne încredințează: *Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine* (Ioan 14, 6). Și pentru a cunoaște și a înțelege acest adevăr nu avem nevoie de cunoștințe și filozofii pământești, ci doar de cre-dință adevărată și din tot sufletul și de devotament desăvârșit și unire existențială cu Hristos.

Să ne apropiem deci, pe cât putem, de această cale treimică a sfinților, care are trei axe. Prima dintre

ele se referă la taina care există în relația dintre Dumnezeu și om, fiindcă această relație nu este precum relațiile omenești, care sunt mișcate și încadrate de rațiunea, sentimentalismele și sinceritatea sau viclenia fiecăruia. În relațiile noastre cu Dumnezeu mijlocește și intervine, datorită desăvârșirii infinite a lui Dumnezeu și slăbiciunii și neputinței omenești, acest „întuneric al necunoașterii”, care ar putea fi considerat și numit neputința duhovnicească a omului, și care seamănă cu un nor care-l desparte pe om de vederea lui Dumnezeu și de atotputernica Lui desăvârșire. Doar credința adevărată și înflăcărată a iubirii de Dumnezeu străbate acest „întuneric” prin smerita rugăciune, numită și „a vameșului”, care recunoaște toate păcatele și greșelile omului față de Dumnezeu, după căderea lui Adam și a Evei. Această mare taină a „întunericului necunoașterii” sfinții au pătruns-o prin smerita rugăciune și smerita viețuire a lor, și de aceea toți trăiau ascetic și dobândeau marea putere, ce conduce la sfințenie.

A doua axă pe calea treimică a sfinților este nesocotirea totală a lumii acesteia și a bunătăților ei, dar fără ură pentru lume și lucruri, ci cu respect. De aceea sfinții aduceau binefaceri lumii acesteia, ca zidire a lui Dumnezeu, dar nu se supuneau ademenirilor și poftelor ei. Lucrurile le foloseau doar cât aveau nevoie pentru întreținerea și supraviețuirea lor. Îi respectau pe oameni și îi iubeau după Hristos, dar nu se supuneau niciodată atunci când voia celorlalți era opusă voii lui Dumnezeu, preferând să moară decât să se alieze cu puterile potrivnice

ale stăpânitorilor vicleni și necredincioși. Îl adorați pe Ziditor și nu zidirea și făpturile, materialnice sau închipuite. Astfel credința lor învingea și biruia orice greutate, fiindcă aveau încontinuu ca ajutor și ocrotitor dumnezeiescul har, care le chivernisește pe toate spre mântuire.

În fine, a treia axă pe calea sfinților, pe care o găsim în cea mai strălucitoare manifestare a ei din lumea aceasta, este izvorul nesecat al iubirii pentru toți și toate, într-un fel care amintește mereu de „cerul pe pământ”. Fiindcă credința mereu creștătoare, care leagă sufletul de Dumnezeu, și biruința asupra lumii, eliberează ființa omenească de patimile zadarnice și aprinde în ea lumina orbitoare a iubirii, care le îmbrățișează pe toate. Și de atunci sfântul zi și noapte se roagă, lucrează și suferă pentru toți oamenii și pentru lumea întreagă, și voiește, precum Dumnezeu, *ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină* (I Timotei 2, 4). Fiindcă *acesta este lucru bun și primitor înaintea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru*, spune în versetul precedent Apostolul Pavel. Iar iubirea aceasta nu se oprește nicio clipă și nu este satisfăcută și oricine o simte nu se satură, pentru că dorirea ei este nesătulă, negrăită. Toate pot ajunge odată la saturare și sfârșit, însă nu și iubirea, care se continuă în nemărginirea lui Dumnezeu.

Această cale treimică a vieții duhovnicești, care conduce la sfințenie și pe care o întâlnim la toți sfinții Bisericii, la prima vedere poate părea grea, aproape inaccesibilă și irealizabilă, dar o asemenea